

IV.C. EFEKTY DZIAŁALNOŚCI KONTROLNEJ

Rokrocznie Państwowa Inspekcja Pracy realizuje działania kontrolno-nadzorcze, by zgodnie z ustawowymi zadaniami i na miarę posiadanych sił oraz środków ograniczać liczbę naruszeń przepisów prawa - tak w zakresie praworządności w stosunkach pracy, jak i bezpieczeństwa pracowników. Analiza wyników kontroli pozwala ocenić skalę nieprawidłowości, rysujące się tendencje oraz oszacować efekty pracy inspektorów, które można ująć w postaci danych liczbowych. Jednak nie wszystkie pozytywne skutki działań inspekcji da się wyrazić konkretnymi wartościami. Stąd przyjęliśmy zasadę, że dla potrzeb rutynowej diagnozy stanu respektowania przepisów, planowania działań oraz analiz porównawczych – posługujemy się liczbami, które dotyczą konkretnych obszarów ochrony pracy (takich jak np. egzekwowanie należności pracowniczych, likwidacja bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia).

I tak w wyniku działań kontrolno-nadzorczych podjętych w roku sprawozdawczym osiągnięto m.in. następujące efekty:

- **potwierdzenie na piśmie istnienia stosunku pracy** ok. 9 tys. osób, będących stronami umów cywilnoprawnych lub pracujących bez żadnej umowy - realizacja ponad 2 tys. wniosków w wystąpieniach inspektorów pracy;
- **wyegzekwowanie dla** ok. 270 tys. pracowników wypłaty należności na ogólną kwotę **230** mln zł;
- **wyeliminowanie nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów o czasie pracy** u blisko 19 000 pracodawców, zatrudniających łącznie ponad 830 tys. pracowników;
- **udzielenie** zaległych urlopów wypoczynkowych dla 106 tys. pracowników przez ok. 5,4 tys. pracodawców;
- **zrealizowanie** przez pracodawców 305 **orzeczeń sądowych**, zasądzających na rzecz pracowników określone świadczenia, w tym wynagrodzenia i inne należności ze stosunku pracy;
- wyeliminowanie w ponad 900 zakładach zatrudniających łącznie ok. 4,5 tys. **młodocianych**, różnego rodzaju naruszeń przepisów dotyczących zatrudniania tej grupy pracowników;
- **likwidacja bezpośrednich zagrożeń życia i zdrowia** ok. 60 tys. pracowników w 4 tys. zakładów;

Omawiając efekty uzyskane w konkretnych obszarach objętych w 2005 r. ukierunkowanymi kontrolami, należy wymienić w szczególności:

- likwidację naruszeń prawa pracy w kontrolowanych **placówkach handlowych** (w tym w supermarketach), poprzez m.in.:
 - wypłacenie ok. 3 tys. pracowników zaległych świadczeń na łączną kwotę ok. 500 tys. zł;
 - udzielenie blisko 1 tys. pracowników zaległych urlopów w liczbie ponad 6 500 dni;
 - założenie lub uporządkowanie akt osobowych pracowników;
 - uporządkowanie ciągów komunikacyjnych, wyposażenie sklepów w odpowiednie drabiny i podesty;
 - wyposażenie pomieszczeń higienicznosanitarnych w odpowiednie urządzenia i sprzęt;
 - wyposażenie pracowników w odzież i obuwie robocze;

W skontrolowanych sklepach sieci „Kaufland” wypłacono pracownikom wszystkie zaległe świadczenia; ponadto pracodawca z własnej inicjatywy podjął działania organizacyjne zmierzające do wyeliminowania nierzetelnego ewidencjonowania czasu pracy poprzez wprowadzenie m.in. odpowiedniego systemu kontroli w tym zakresie.

W sieci sklepów „Biedronka” osiągnięto istotną poprawę w zakresie prac transportowych. Sklepy zostały wyposażone w odpowiedni sprzęt transportowy dostosowany do przemieszczania jednostek spaletyzowanych o dużych gabarytach i masie przekraczającej dopuszczalne normy w transporcie ręcznym. Skala i ciężar gatunkowy pozostałych nieprawidłowości, również wskazuje na poprawę sytuacji, aczkolwiek zagadnienia bhp wymagać będą dalszego nadzoru, zarówno ze strony kierownictwa sieci, jak i Państwowej Inspekcji Pracy.

- doprowadzenie do zgodności z wymogami przepisów i norm - **przejmowanych do eksploatacji nowo wybudowanych lub przebudowanych zakładów**, w tym:
 - obiektów i pomieszczeń pracy (zapewnienie odpowiednich warunków pracy dla ok. 23 tys. pracowników);
 - wentylacji, ogrzewania i oświetlenia (dla ok. 12 tys. pracowników);
 - procesów technologicznych (zapewnienie odpowiednich warunków pracy ok. 7,5 tys. pracowników);

- maszyn i urządzeń (zapewnienie odpowiednich warunków pracy dla ok. 5 tys. pracowników);
 - stanu urządzeń i instalacji energetycznych (zapewnienie bezpiecznych warunków pracy ok. 13,5 tys. pracowników);
 - zaplecza higienicznosanitarnego (ok. 8,5 tys. pracowników);
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy przy usuwaniu **azbestu** z obiektów budowlanych i przemysłowych, poprzez:
 - wyposażenie 52 pracowników we właściwy sprzęt ochronny,
 - spowodowanie zastosowania właściwej technologii, jak również wprowadzenia właściwej gospodarki odpadami - usunięto zagrożenia i ograniczono narażenie na działanie azbestu (dot. 53 pracowników);
 - poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach prowadzących działalność **budowlaną** - dla ponad 118 tys. pracowników;
 - poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach przetwórstwa mleka i jego przetworów, poprzez:
 - zabezpieczenie pomieszczeń maszynowni instalacji chłodniczej przed dostępem osób nieupoważnionych (dot. 430 pracowników),
 - zabezpieczenie miejsc niebezpiecznych (dot. 216 pracowników),
 - wygrodzenie lub osłonięcie stref niebezpiecznych przy obsłudze maszyn i urządzeń technicznych;
 - poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach produkujących **wyroby z surowców niemetalicznych**, poprzez:
 - wyposażenie w środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze około 800 pracowników wykonujących prace w hałasie, z niebezpiecznymi chemikaliami (m.in. z cementem, klejami, materiałami żrącymi i drażniącymi),
 - poprawienie bezpieczeństwa magazynowania (w 226 zakładach) dużych gabarytowo elementów używanych w produkcji wyrobów z kamienia lub wyrobów wyprodukowanych z betonu i cementu,
 - zamontowanie wymaganych osłon przy ponad 1 000 urządzeń technicznych i maszyn oraz wyeliminowanie nieprawidłowości związanych z ich stanem technicznym;

- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach trudniących się **gospodarką leśną i pozyskiwaniem drewna**, poprzez:
 - wyposażenie 112 pracowników we właściwą odzież i obuwie robocze oraz 154 pilarzy w wymagane środki ochrony indywidualnej,
 - zapewnienia właściwego oznakowania leśnych powierzchni roboczych,
 - poddanie badaniom przesiewowym w kierunku boreliozy i szczepieniom przeciwko kleszczowemu zapaleniu mózgu i opon mózgowych pracowników 35 zakładów usług leśnych.
 - wyeliminowanie nieprawidłowej organizacji pracy na 110 stanowiskach pracy, dzięki zapewnieniu właściwego nadzoru nad ścinką i wyróbką drewna oraz wykonywania prac (tam gdzie jest to wymagane) przez co najmniej 2 osoby; dostosowano również technikę ścinki i obalania drzew do wymogów bhp,
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach **transportu kolejowego**, m.in. poprzez:
 - zapewnienie bezpieczeństwa pracy osobom wykonującym prace na wysokości w Zakładzie Przewozów Towarowych w Poznaniu dzięki wybudowaniu 8 pomostów do sprawdzania zabezpieczeń wagonów i cystern;
 - wybudowanie w rejonie manewrowym nowego schroniska z oświetleniem, ogrzewaniem, wentylacją i pomieszczeniem higieniczno-sanitarnym. Spowoduje to poprawę warunków pracy dla 192 pracowników zatrudnionych przy pracach manewrowych;
 - wyremontowanie nawierzchni torowej, wykonanie barierek zabezpieczających pracowników przed najechaniem przez tabor kolejowy oraz doprowadzenie do należytego stanu technicznego kozłów oporowych na terenie bocznicy zakładowej „Kolzap” w Puławach;
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach **przetwórstwa tworzyw sztucznych**, m.in. poprzez:
 - wykonanie zabezpieczeń zapewniających dostęp do strefy zagrożenia (zamykanie i otwieranie form wtryskowych) tylko po unieruchomieniu wtryskarek; wyposażenie młynka do mielenia tworzyw sztucznych w system odpylający, wykonanie osłon elementów wtryskarek nagrzewających się do temperatury mogącej powodować oparzenie rąk pracownika - w PPHU „Witpol” w Łodzi;
 - zainstalowanie wymaganych osłon na elementach niebezpiecznych maszyn do cięcia pumeksu; wyposażenie pracowników w odzież i obuwie robocze oraz konieczne środki ochrony indywidualnej chroniące przed toksycznymi diizocyjanianami - w PPHU „Pumice System” we Włocławku;
 - wykonanie osłon wirujących elementów przeniesienia napędu oraz elementów grzewczych wyłaczarek rodmuchowych folii - w PPUH „Fol-max” S.C. w Bobrownikach;
 - zainstalowanie balustrady na podestach obsługowych linii produkcji folii, co wyeliminowało zagrożenie upadkiem z wysokości dla 12 pracowników - w CF „Zetfol” w Toruniu;
 - wyposażenie wtryskarek ślimakowych w osłony nagrzewających się elementów uplastycznienia oraz osłony elementów ruchomych otwierania i zamykania form - w PPH „Plast” w Świdniku;
- poprawę bezpieczeństwa pracy w **transporcie wewnątrzzakładowym**, poprzez wyposażenie 188 przerośników we właściwe ochrony. Na przykład, w jednej z elektrociepłowni lubelskich, w wyniku nakazu inspektora pracy, zainstalowano dodatkowe osłony lub zmodernizowano istniejące przy przerośnikach taśmowych do transportu węgla w 44 miejscach zagrażających pochwyeniem. Ponadto wydłużono linki służące do awaryjnego wyłączenia przerośników, gdyż istniejące linki nie były dostępne z każdego miejsca podczas pracy przy tych przerośnikach. Rozwiązania te poprawiły bezpieczeństwo pracy dla 42 osób w tej elektrociepłowni.
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w **bankach**, poprzez:
 - zapewnienie właściwej wymiany powietrza w pomieszczeniach pracy i pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych u 7 pracodawców (poprawa warunków pracy dla ok. 200 pracowników),
 - zapewnienie właściwych warunków pracy na ok. 350 stanowiskach pracy wyposażonych w monitory ekranowe;

- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w zakładach **górnictwa rud miedzi**, poprzez:
 - zapewnienie prawidłowych warunków wentylacyjno-klimatycznych na stanowiskach pracy pod ziemią (poprawiono warunki pracy 172 pracownikom),
 - zapewnienie wyjścia awaryjnego z kanałów remontowo-naprawczych w komorach pod ziemią oraz przejść pomiędzy naprawianymi maszynami górniczymi w kanałach (poprawiono warunki pracy 177 pracownikom);
- poprawę stanu bezpieczeństwa pracy w **oczyszczalniach ścieków** – poprzez wyposażenie oczyszczalni w sprawny sprzęt ratunkowy i do wykonywania prac niebezpiecznych; w przenośne przyrządy kontrolno-pomiarowe i sygnalizujące do badania stężeń substancji toksycznych i tworzących z powietrzem mieszaniny wybuchowe, a także wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej;
- poprawę bezpieczeństwa pracy na ponad 1 000 **stacjach paliw płynnych**, w tym szczególnie **stacjach autogazu** – nie tylko dla zatrudnionych tam pracowników, ale również dla kierowców, pasażerów i osób postronnych znajdujących się w pobliżu stacji, m.in. przez:
 - likwidację bezpośredniego zagrożenia życia (wyeliminowanie z obrotu niesprawnych butli gazowych, zapewnienie prawidłowej instalacji elektrycznej w strefie zagrożonej wybuchem, zabezpieczenie przed wybuchem nieużywanych zbiorników);
 - zapewnienie instalacji odgromowej;
- poprawę bezpieczeństwa w **rozlewniach gazu płynnego**, poprzez:
 - zapewnienie w 9 rozlewniach gazu płynnego właściwej wentylacji mechanicznej (o wydajności co najmniej 4-krotnej wymiany/godz.) czynnej w czasie pracy urządzeń napełniających oraz w 3 rozlewniach - wentylacji awaryjnej (o wydajności co najmniej 10-krotnej wymiany/godz.),
 - zapewnienie właściwych urządzeń sygnalizacji zagrożeń i łączności do wykrywania stanów awaryjnych i krytycznych,
 - zamontowanie w 6 rozlewniach gazu płynnego wyłączników do awaryjnego zatrzymania transporterów butli i urządzeń napełniających oraz wyposażenie rurociągów fazy ciekłej gazu płynnego w zdalnie sterowane zawory odcinające, z możliwością ich ręcznego zamknięcia, usytuowane poza budynkiem rozlewni,
 - wyposażenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej oraz antyelektrostatyczną odzież, obuwie ochronne i rękawice właściwe dla prowadzonych prac, posiadające oznaczenie CE i poddane ocenie zgodności,
 - usunięcie ze stref zagrożenia wybuchem źródeł inicjacji zapłonu urządzeń i instalacji nieposiadających zabezpieczeń przeciwybuchowych,
 - zakazanie wprowadzenia do obrotu handlowego kilkudziesięciu 11 - kg butli gazowych pozbawionych ochron chroniących zawory przed uszkodzeniami mechanicznymi oraz butli innych przedsiębiorców, na które bezprawnie nałożono koszulki lub etykiety identyfikacyjne z własną nazwą lub logo;
- poprawę bezpieczeństwa w zakładach, w których występują **duże ilości substancji chemicznych**, poprzez m.in.:
 - wyposażenie kontrolowanych obiektów w natryski bezpieczeństwa oraz natryski do przemywania oczu;
 - zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniach i na stanowiskach pracy, na których mogły występować atmosfery stwarzające zagrożenie życia i zdrowia pracowników;
 - wyposażenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze właściwe dla prowadzonych prac;
- poprawę bezpieczeństwa w **zakładach produkcji mebli**, w tym m.in.:
 - w 55 zakładach przeprowadzono pomiary stężeń substancji chemicznych obejmując nimi stanowiska pracy dla 485 pracowników,
 - w 4 zakładach przeprowadzono pomiary stężeń rakotwórczych substancji chemicznych, obejmując nimi stanowiska pracy dla 20 pracowników,
 - w 26 zakładach zainstalowano urządzenia do wychwytywania par i gazów chemicznych, czynników szkodliwych (poprawa warunków pracy dla 115 pracowników),

- w 13 zakładach przeprowadzono pomiary stężeń pyłów zwłókniających, obejmując nimi stanowiska pracy dla 230 pracowników,
 - w 21 zakładach ograniczono stężenia pyłów rakotwórczych do poziomu norm (poprawa warunków pracy dla 365 pracowników),
 - w 48 zakładach przeprowadzono pomiary stężeń innych pyłów przemysłowych obejmując nimi stanowiska pracy dla 840 pracowników,
 - w 35 zakładach zainstalowano urządzenia do wychwytywania pyłów (poprawa warunków pracy dla 155 pracowników),
 - w 40 zakładach przeprowadzono pomiary poziomu hałasu, obejmując nimi stanowiska pracy dla 1 080 pracowników,
 - w 10 zakładach, w których poziom hałasu przekraczał dopuszczalne normy zostały przydzielone 100 pracownikom indywidualne ochrony słuchu,
 - w 34 zakładach, dla 610 pracowników indywidualne ochrony słuchu zostały dobrane do wartości charakteryzujących hałas i indywidualnych cech pracowników,
 - w 24 zakładach 260 pracowników zostało wyposażonych w indywidualne ochrony słuchu, które posiadały ocenę zgodności,
 - w 24 zakładach przeprowadzono pomiary przyspieszeń drgań o ogólnym działaniu na organizm człowieka, obejmując nimi stanowiska pracy dla 220 pracowników,
 - w 22 zakładach zaprowadzono rejestr prac, a w 26 zakładach rejestr pracowników zatrudnionych w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi,
- poprawę bezpieczeństwa w **przemśle stoczniovym** podczas wykonywania **prac na wysokości**, poprzez usunięcie nieprawidłowości dotyczących rusztowań (poprawa dla 1 875 pracowników);
 - poprawę bezpieczeństwa w zakładach objętych przez PIP **wzmocnionym nadzorem**, poprzez modernizację, wymianę maszyn lub zmianę technologii, np.:
 - modernizację wentylacji mechanicznej i awaryjnej;
 - obniżenie natężenia hałasu, a tam gdzie to nie było możliwe – zamontowanie kabin i ekranów dźwiękoszczelnych;
 - wyeliminowanie z produkcji szkodliwych dla zdrowia surowców;
 - wykonanie bezpiecznych pomostów;
 - wyposażenie pracowników w odzież ochronną wykonaną z materiałów odpornych na ciekły metal i łuk elektryczny;
 - poprawę stanu bezpieczeństwa i higieny pracy dla ok. 46 tys. osób **niepełnosprawnych**, w tym w zakładach pracy chronionej, zakładach ubiegających się o uzyskanie takiego statusu bądź w zakładach ubiegających się o przyznanie statusu zakładu aktywności zawodowej, m.in. przez:
 - zapewnienie wymaganych kubatur, powierzchni i wysokości pomieszczeń; wentylacji, ogrzewania; zniesienia barier architektonicznych (w 691 zakładach dla ok. 12 tys. pracowników);
 - wyposażenie 443 maszyn i urządzeń w wymagane zabezpieczenia (np. osłony elementów ruchomych) – w 189 zakładach dla 700 pracowników;
 - likwidację zagrożeń związanych z eksploatacją urządzeń i instalacji elektrycznych – w ok. 810 zakładach dla 10 tys. pracowników;
 - zapewnienie odpowiednio urządzonych i wyposażonych pomieszczeń higieniczno-sanitarnych – w ok. 287 zakładach;

Ponadto w wyniku przeprowadzonych kontroli i zastosowanych środków prawnych wyegzekwowaliśmy wykonanie przez pracodawców obowiązków dotyczących **oceny ryzyka zawodowego** (w 22 tys. zakładach, w odniesieniu do ponad 280 tys. pracowników), badań i pomiarów **czynników szkodliwych** dla zdrowia w środowisku pracy (realizacja ok. 3,4 tys. decyzji dotyczących warunków pracy 66 tys. pracowników), **badan lekarskich** (realizacja ok. 10 tys. decyzji dotyczących 27 tys. pracowników), **szkoleń** z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (realizacja ok. 32 tys. decyzji dotyczących ponad 180 tys. pracowników) oraz wymaganych na danym stanowisku **dodatkowych uprawnień kwalifikacyjnych**, np. energetycznych, budowlanych czy spawalniczych (realizacja ok. 1,6 tys. decyzji dotyczących 4,4 tys. pracowników).